

ปัญหาโครงสร้างธุรกิจไทย

(1) ปิดฉากไฟแนนซ์



หมายเหตุธุรกิจ

วิรัตน์ แสงทองคำ

ผมเริ่มโทรโรงไปตอนที่แล้ว (ว่าด้วยทเรียนจาก ธาญ อัครโชค) ว่าสังคมธุรกิจไทยจากนี้จะมีขมวดปมความขัดแย้งที่รุนแรงมาจากการเปลี่ยนแปลงฐานของผู้ประกอบการครั้งใหญ่

ความจริงคำของเรื่องนี้เริ่มมาตั้งแต่เมื่อปลายปี 2540

การประกาศปิดกิจการสถาบันการเงิน ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิดของไอเอ็มเอฟ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคมตามเวลาในกรุงวอชิงตัน และวันที่ 8 ธันวาคมตามเวลาในประเทศไทย ครั้งใหญ่ อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสังคมธุรกิจไทย มีความหมายที่ต้องตีความครั้งใหญ่เช่นเดียวกัน

ซึ่งถือเป็นกาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างธุรกิจไทยที่รุนแรงที่สุด หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา

กิจการบริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ถูกปิดอย่างถาวรครั้งนี้เกือบทั้งหมดก่อตั้งและได้รับอนุญาตประกอบกิจการเงินทุนในช่วงปี 2515-2520 เพื่อตอบสนองการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างช้าๆ ในช่วงทศวรรษก่อนหน้า

นั้น จากการลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศการร่วมทุนเพื่อผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้าในยุคที่ปีโอไอมีอิทธิพล การส่งออกสินค้าพืชไร่จะจำวนมากทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยเข้มแข็งขึ้น ประกอบกับคนไทยผู้มีความรู้จากตะวันตกที่ถือว่าเป็นเมืออาชีพรุ่นแรกเริ่มเข้ามาสานงานต่อเนื่องจากผู้ก่อตั้งหรือบรรพบุรุษของเขาที่สร้างอาณาจักรธุรกิจขึ้นมาจากไม่มีอะไรเลย

การขยายตัวและบริวารของธนาคารเดิ: ซึ่งเป็นไปอย่างจำกัด ภายใต้การส่งเสริม และเกื้อกูลธุรกิจธนาคารช่วยของตนเป็นหลักทำให้เป็นแรงผลักดันที่รัฐจะต้องเปิดสถาบันการเงินใหม่รองรับมากขึ้น เพื่อผ่อนคลาย แต่ก็มิบทบาทที่จำกัดกว่าธนาคารอย่างมาก และจากนั้นภาคตลาดทุนไทยก็เริ่มก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างขึ้น โดยเฉพาะตลาด

หุ้นซึ่งถือเป็นกลไกส่งเสริมสถาบันการเงินใหม่โดยตรง

การเปิดโอกาสให้ประกอบธุรกิจเงินทุนภายใต้กติกาสองทางที่เป็นการเป็นร่างมากขึ้น ทำให้ผู้มีอิทธิพลในวงสังคมธุรกิจไทยต่างก็แห่มาขอใบอนุญาตตั้งกล่าวขานใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม

กลุ่มธนาคารพาณิชย์ ต้องการแซนซามมากขึ้น และเพื่อปกป้องพรมแดนธุรกิจของตน โดยเฉพาะธนาคารใหญ่อย่าง ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์

กลุ่มธุรกิจที่มีรากฐานมั่นคง มาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ตั้งแต่กลุ่มธุรกิจค้าพืชไร่ อุตสาหกรรมน้ำตาล การค้า ไปจนถึงกิจการร่วมทุน

กิจการทั้ง 56 แห่งที่ถูกปิด มีความหมายง่ายๆ ตรงไปตรงมาก็คือการลดสินทรัพย์ของผู้มีอิทธิพลเดิมในสังคมไทยอย่างถาวรหน้าไม่ว่ากิจการนั้นจากรากฐานที่แข็งแกร่งที่สุดคือ ธนาคาร และกิจการรากฐานมั่นคงมีเครือข่ายใหญ่โต

กับต่างประเทศ กลุ่มสุดท้ายก็คือผู้มาใหม่พ่อค้ารายกลางที่สะสมทุนอย่างเฉียบพลัน หรือผู้มีการศึกษาที่ดีจากต่างประเทศ แต่ยังไม่มื่ออิทธิพลในสังคมไทย

ในช่วง 20-25 ปีที่ผ่านมา กิจการไฟแนนซ์ที่ว่ามีก็ต้องผ่านมารวมทางเศรษฐกิจมาพอสมควร ทำให้หลายรายต้องปิดกิจการไป แต่ส่วนที่อยู่ก็ยังคงเป็นกิจการภายใต้การดูแลของธนาคาร และธุรกิจรากฐานที่มั่นคงต่อเนื่องมา ซึ่งถือเป็นการปรับแต่ง และกระชับฐานะธุรกิจเดิมให้มั่นคงขึ้น

ปรากฏการณ์ปิดไฟแนนซ์ที่ผ่านมาก ช่วง 20 ปี ล้วนเป็นการกำราบรายใหม่เสียส่วนใหญ่

ซึ่งแตกต่างจากครั้งนี้อย่างสิ้นเชิง ครั้งนี้มีความหมายถึงการเปลี่ยน

แปลงระดับโครงสร้างสังคมธุรกิจหลายมิติ

หนึ่ง-กระบวนการปิดไฟแนนซ์เป็นกระบวนการที่เกิด เพื่อปรับโครงสร้างธุรกิจไทยและเศรษฐกิจไทยใหม่ โดยใช้กิจการนี้เป็นหัวกระบวนและเป็นแรงกระแทก การปรับอย่างรุนแรงและเฉียบพลันนี้ ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของอำนาจรัฐ หรืออิทธิพลเดิมของสังคมธุรกิจไทย หากเป็นบทบาทของไอเอ็มเอฟ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่อันตรายอย่างยิ่งว่า เป็นครั้งแรกที่สังคมไทยไม่มีกระบวนการหรือคนที่สามารถจัดการกันเอง หรือสามารถถือ "สิ่งเก่า" ได้เอง

สอง-การปิดกิจการ 56 แห่งครั้งนี้ ไม่มีแต่การปรับแต่งโครงสร้างธุรกิจเช่นที่ผ่านมา หากเป็นกระบวนการทำลายหรือรื้อสิ่งเดิมที่ชัดเจนที่สุดครั้งแรก ทั้งนี้กิจการทั้ง 56 แห่งที่ถูกปิดมีความหมายง่ายๆ ตรงไปตรงมาก็คือการลดสินทรัพย์ของผู้มีอิทธิพลเดิม

ในสังคมไทยอย่างถาวรหน้าไม่ว่ากิจการนั้นจากรากฐานที่แข็งแกร่งที่สุดคือ ธนาคาร และกิจการรากฐานมั่นคง มีเครือข่ายใหญ่โต

กิจการไฟแนนซ์ ตามแนวคิดที่ว่ามิชานาคารหนุนหลัง มีฐานะเงินทุนจากธุรกิจเครือข่ายใหญ่ที่มากพอจะอยู่รอดนั้น ไม่เป็นความจริง ซึ่งมีความหมาย

ต่อไปว่ากิจการที่เหลือ ก็อยู่ในภาวะที่หนักเอากการเช่นเดียวกัน

สาม-ที่สำคัญยังอยู่ในขั้นตอนต้นๆ ของการปรับโครงสร้างธุรกิจไทยเท่านั้น กระบวนการนี้ดูเหมือนได้ทำให้กลุ่มธุรกิจเดิมที่เข้มแข็งที่สุดในสังคมอ่อนแอชัดเจน และอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนจึงเชื่อกันว่าการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจและธุรกิจไทยจากนี้ไปจะรุนแรงมากขึ้น

ในปีครึ่งมานี้ มีปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางแนวนโยบายเศรษฐกิจ และการเมืองตามมาเป็นระยะๆ ล้วนมาจากมูลเหตุที่ว่านี่อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

ภาพที่ชัดเจนของปมปัญหาจะกระจ่างมากขึ้น ก็ต้องอรธธาธิบายลงลึกไปอีกในตอนต่อไป ■